

Rode draad digitale discussie burgerinitiatief megastallen

Bijlage 7 bij Statenvoorstel 13/10A

Inleiding

Procedure

Als onderdeel van informatieverzameling voor de Statenbehandeling van het burgerinitiatief, is een digitale discussie gehouden. Deze begon op 4 januari 2010 en werd op vrijdag 12 februari om 17.00 uur afgesloten. De zes stellingen uit het burgerinitiatief die eerder door PS geldig zijn verklaard zijn integraal opgenomen in de website www.brabant.nl/burgerinitiatief, waarbij iedereen de mogelijkheid werd geboden een mening over elke stelling te formuleren. Bij de start van het traject was de verwachting dat er een vergelijkbaar aantal reacties binnen zou komen als met de discussie over Ruimte in Brabant; 250 bijdragen. Op 12 februari werd de discussie gesloten met een stand van 1248 bijdragen. Dit verschil is des te onverwachtter omdat voor deze discussie geen extra communicatiemiddelen zijn ingezet om er ruchtbaarheid aan te geven – iets dat bij de vorige digitale discussie wel is gebeurd. Als onderwerp was het dus een voltreffer. Dat de ruimingen rond q-koorts in volle gang waren, speelde waarschijnlijk wel mee.

Algemeen beeld

De zes stellingen zijn rechtstreeks afgeleid van het burgerinitiatief. Daardoor kan moeilijk worden gesproken van een discussie met een open start. De discussiemogelijkheden op internet boden echter iedereen vrijelijk het woord. Veel mensen reageerden meteen op alle zes de stellingen (“mee eens”) en enkelen kwamen dagelijks of om de paar dagen terug. Dat waren bijna allemaal de tegenstemmers en een ‘ervaringsdeskundige’ uit Overijssel.

Sommige deelnemers aan de discussie hebben zich echt in het onderwerp verdiept, of gingen zelfs op internet op zoek naar rapporten. Ook verwezen ze anderen naar elders beschikbare informatie. Het lijkt er op dat de standpunten zich de laatste 2 weken herhaalden; dat de toon wat bijteriger werd en dat er steeds meer erg lange reacties kwamen - hoewel relatief niet veel.

De geografische spreiding van de reacties omvat geheel Noord-Brabant, hoewel uit het oostelijk deel van de provincie de reacties overheersen. Bovendien is het platteland hierin sterk oververtegenwoordigd. Ook van buiten de provincie kwamen reacties binnen, met name vanuit Overijssel waar eerder een soortgelijk burgerinitiatief werd ingediend. Opvallend is wel dat de bijdragen van mensen uit de sector zelf (boeren, veeartsen) niet groot in aantal zijn. Wellicht is de drempel te groot om kenbaar te maken tot deze beroepsgroep te horen of bleek het moeilijk tegen de (gevoels-)argumenten in te gaan.

Kengetallen

De beoordeling (moderating) van de ingezonden reacties was geregeld via de griffie en de webredactie van de afdeling communicatie. De initiatiefnemers van het burgerinitiatief maakten - op afstand - deel uit van deze groep zodat zij op een transparante manier betrokken waren bij reacties die eventueel verwijderd zouden moeten worden en volledig op de hoogte waren van de argumenten die daartoe leidden. Deze samenwerking is prettig verlopen.

Totaal binnen gekomen reacties: 1248 waarvan:

Stelling geen nieuwe vergunningen: 340

Stelling huisvestingseisen: 223

Stelling 1,5 ha is maximum: 213
Stelling terugdringen antibiotica: 165
Stelling onderzoek concentraties fijnstof: 152
Stelling ruimte tussen en stop gemengde veehouderijen: 146.
Totaal verwijderd: 9, waarvan:
Bijdrage te lang: 8 (waarvan 6 van dezelfde twee deelnemers)
Grof taalgebruik: 1

Alle inzenders van een verwijderde bijdragen zijn hier persoonlijk (per mail) over geïnformeerd.

Discussiemodel

De manier waarop gereageerd kon worden, was 'lineair', dat wil zeggen dat er onder de stelling een lijst met reacties groeide, waarbij onder de vorige reactie een volgende reactie geplaatst kon worden. Er konden geen subgroepjes worden gevormd waarin een discussie met een bepaalde invalshoek werd uitgediept. Kenmerk van deze 'lineaire' discussie is dat de draad moeilijk te vinden is: het is dan ook niet zozeer een discussie geweest als wel een soort plakbord waarop mensen hun statements plaatsten en hier en daar slechts mondjesmaat op elkaar reageerden. De module die werd gebruikt wijkt dan ook in sterke mate af van de discussiemodule die werd gebruikt bij de discussie over Ruimte in Brabant, waarbij mensen wel op elkaar konden reageren en in een 'eigen' ruimte hun discussie konden voortzetten. Gezien het aantal reacties, bleek deze 'plakbord-module' geen beletsel. Wat dat betreft lijkt (de aansprekendheid van) het onderwerp van meer doorslaggevende aard.

Inhoud

Niet op alle stellingen is in gelijke mate gereageerd, hoewel alle stellingen een substantieel aantal reacties binnen kregen. Opvallend is dat van diegenen die een standpunt op de stellingen innamen – met een ruime marge – ongeveer 90 % van de ingediende reacties een standpunt vóór de stelling innam, en zo'n 10 % een tegengeluid liet horen. Niet steeds is duidelijk of men voor of tegen de stelling is. In het vervolg van deze 'rode draad' worden citaten bij 'eens' of 'oneens' geplaatst als ze qua strekking in die richting gaan. Overigens verwijzen de tussen haakjes geplaatste nummers bij de reacties naar het nummer dat de reactie heeft op de website.

Argumenten die het meest terugkomen: volksgezondheid, balans tussen grote bedrijven en de (kleine) gemeenschap. Verder: stank, fijnstof, stop bioindustrie, vlees eten is slecht ("Overheid moet naast intensieve veehouderij de intensieve vleesconsumptie ontmoedigen"), maar men wijst ook naar zichzelf: "We moeten als consument geen kiloknallers meer wensen."

Stelling aan hand van burgerinitiatief:

De provincie moet onderzoek doen naar de concentraties fijnstof bij veehouderijen.

Originele tekst burgerinitiatief:

2. Zelf bestuurlijke verantwoordelijkheid te nemen en deze niet af te schuiven naar de landelijke overheid, en zonder uitstel gehoor te geven aan het advies uit 2008 van het RIVM en de GGD'en Noord-Brabant en Zeeland om onderzoek in te stellen naar fijnstofconcentraties bij veehouderijen.

Op deze stelling zijn 152 reacties binnen gekomen, waarvan 16 inzendingen het niet (volledig) eens waren met de uitspraak. Hier ging men ook inhoudelijk met elkaar in gesprek over luchtwassers (staan ze wel aan, wie controleert ze, wie stelt de normen, de provincie moet die normering vastleggen). Ook worden hier andere fijnstofveroorzakers genoemd (verkeer, industrie). Deze stelling dwingt mensen meer na te denken over oorzaak en gevolg én de bredere context.

Argumenten van de oneens-stemmers

Argumenten die naar voren komen bij de reacties tegen de stelling, zijn onder meer dat er ook andere veroorzakers zijn en dat er tot nu toe geen indicatoren zijn die wijzen op schadelijkheid. Ook is onderling gediscussieerd over luchtwassers en dat het probleem over grenzen gaat.

“En niet alleen vragen om de veeteelt in een verdomhoekje te zetten. Vergelijking met onderzoek naar fijnstof in het verkeer is ook nodig om een goed beeld te krijgen van de totale resultaten in de omgeving.” (361)

“Blijkbaar was er toen (20 jaar geleden) geen aanwijzing te vinden die gevaar voor de volksgezondheid opleverde, zelfs bij het werken tussen de dieren. Het zou wel typisch zijn dat er nu wel indicatoren gevonden zouden worden.” (136)

“Wat valt er nog te onderzoeken.... De maatvoering voor fijnstof is een Euregelgeving die al vanaf 1996 van kracht is. MAW al 14 jaar kunnen wij als land niet voldoen aan deze normering.” (770)

“Wat ik begrepen heb is dat luchtwassers totaal niet bedoeld zijn voor het tegengaan van fijnstof.” (753)

- Het is een probleem dat over grenzen gaat, waarbij vaak in een adem wordt toegevoegd: “en stoppen met megastallen/bioindustrie”.

Argumenten van de eens-stemmers

De onderzoeken moeten worden gedelegeerd aan gemeenten, rijksoverheid en EU, maar wel met een rol voor de overheid/provincie, waarbij de overheid dan de conclusies moet trekken en daarnaar handelen. Ook worden argumenten vanuit volksgezondheid genoemd en wordt een relatie met stank gelegd. De aanwezigheid van vliegen wordt ook door enkelen genoemd, evenals onderwerpen als landschap, dierenwelzijn en diermisbruik, of onafhankelijk onderzoek.

“Dat neemt niet weg dat ook de landelijke overheid en de EU een verantwoordelijkheid hebben.” (1005)

“Omdat Oost-Brabant de hoogste graad van mens-dierbezetting heeft is de provincie primair verantwoordelijk. We hebben inmiddels ondervonden wat wachten op de rijksoverheid oplevert (Q-koorts dossier).” (1269)

“Niet alleen de landelijke en provinciale overheid, maar ook gemeentes moeten hier hun verantwoordelijkheid nemen. Zij staan bij de besluitvorming aan de basis.” (530)

”Tot die tijd is het verstandig wanneer provincies en gemeenten, bijvoorbeeld bij het opstellen van een structuurvisie of bestemmingsplan of het verlenen van vergunningen ook aandacht besteden aan het in beeld brengen van gezondheidseffecten.” (1211)

“Fijn stof veroorzaakt niet alleen longziekten maar is waarschijnlijk ook verantwoordelijk voor de verspreiding van Q-koorts en mogelijk ook van andere dierziekten.”

“Ook stress door geur (stank) moet meegenomen worden; een norm van 14 odeur is wel erg hoog gesteld en zal veel stress veroorzaken bij bewoners van het LOG.” (154)

“Zal er niet iets uitkomen wat voor de belanghebbenden zeer wenselijk is? Zullen economische belangen het ooit afleggen tegen gezondheids- en welzijnsbelangen? Ik heb er weinig vertrouwen in.” (1121)

Stelling aan hand van burgerinitiatief:

De provincie moet het voorzorgsbeginsel hanteren en geen nieuwe vergunningen meer verlenen voor uitbreiding of nieuw-vestiging.

Originele tekst burgerinitiatief:

3. Zolang er geen wetenschappelijk onderzoek is gedaan dat uitsluitel geeft over de effecten op de gezondheid van omwonenden van intensieve veehouderijen, het voorzorgsbeginsel te hanteren. Dit beginsel, dat op grond van het Europese Verdrag het milieurecht van de lidstaten domineert, houdt in dat overheid en bedrijven geen onomkeerbare beslissingen mogen nemen zolang er wetenschappelijke onzekerheid bestaat omtrent de risico's voor de volksgezondheid. In concreto betekent dit dat vooralsnog geen vergunningen meer worden verleend voor het vestigen van nieuwe, noch voor het uitbreiden van bestaande intensieve veehouderijen.

Op deze stelling zijn 340 reacties binnen gekomen, waarvan 33 inzendingen het niet (volledig) eens waren met de uitspraak. Over dit onderwerp werd de discussie het meest gevoerd, met enkele zeer actieve deelnemers. Ook waren veel reacties doorspekt of ingegeven door emotie en/of blinde 'statements'. Meest aangevoerde argument is volksgezondheid, direct gevolgd door (en vaak in één adem genoemd met) dierwelzijn. "Het is slecht voor dier, mens, natuur en milieu." (331)

Argumenten van de oneens-stemmers

De tegenstemmers hebben als meest aangevoerde argument dat hierdoor technische verbeteringen en verbeteringen in dierwelzijn worden tegengehouden. "Door aanpassing van bouw en/of nieuwbouw stel je bedrijven in staat beter te voldoen aan dier- en milieu-eisen." (792)

"Onze nieuwe inzichten en ervaringen met biologisch stallucht zuiveren verzekeren het volledig geur- en stofvrij maken van stallucht; de volgende stap waaraan wij al werken is de stallucht kiemvrij maken en weer terugvoeren in de stal maw er een gesloten luchtsysteem van maken waardoor er geen risico's meer voor de volksgezondheid hoeven te zijn en de omgeving geen enkele overlast meer van varkensstallen zal ondervinden." (148)

"De moed zakt in je schoenen als je de reacties doorloopt. Wat een emotie, wat een geschreeuw! Er wordt niet naar standpunten gekeken, enkel er overheen gewalst als ze niet aanstaan. Er wordt zeer selectief gewinkeld qua informatie. Elke nieuwe stal stoot per diereenheid minder uit dan een oude stal, dus komt er in totaliteit minder uitstoot. Door het stilleggen van de verlening van vergunningen zou deze positieve ontwikkeling volledig stilgelegd worden En wordt in feite tijd verloren." (224)

"Het opschorten van vergunningen is fout en een miliedelict. Wat is een megastal? Daar weet niemand het antwoord op." (551)

Argumenten van de eens-stemmers

De overheid en het (economisch) systeem komen gelijkelijk aan bod. Met de overheid wordt de politiek bedoeld, de overheid in het algemeen, maar ook de reconstructiewet zelf: "Draai die foute reconstructiewet terug." (394) Het landschap – het is te vol - komt als argument wat minder aan bod, en er wordt verwezen naar de volksgezondheid en dierenwelzijn (respect voor dieren).

"Vooral het platteland van Oost-Brabant is de laatste jaren veranderd in een grote varkensstal." (539)

"Ook zonder reconstructie zal milieukwaliteit en dierwelzijn verbeteren. Immers vanuit andere wetgeving moeten alle bedrijven per 2013 aan de nieuwste eisen t.a.v. ammoniakuitstoot en dierwelzijn voldoen. Hooguit leidt de reconstructie tot een verplaatsing en daarmee verdere lokale concentratie aan milieubelasting." (145)

"Alle megastallen de deur uit. Wij worden massaal ziek – Q-koorts – Den Haag neemt ons niet serieus. Als men toch zo graag megastallen wil bouwen, ga dan in Den Haag en omgeving zich huisvesten maar niet in het overvolle Brabant." (531)

"Rentmeesterschap is bijvoorbeeld toch heel wat anders dan het misbruiken van dieren voor productie-doeleinden." (735)

”Geen nieuwe megastallen bouwen ter meerdere glorie van de economie! Dit is onbewust gedrag waar wij echt een punt achter moeten zetten.“ (1068)

“ Burgers in het buitengebied hebben ervoor gekozen om tussen de “boeren” te wonen en niet op een bio-industrieterrein. Dus stop de vernieling van het buitengebied!!!” (482)

“Aangezien de meeste mensen alleen voor geld gevoelig zijn heeft de overheid een langrijke taak de mensen de juiste keuze te laten maken. Door milieubelastende en niet duurzame zaken financieel te belasten voor de schade die ze veroorzaken kan de burger gestuurd worden naar duurzame keuzes.” (61)

Stelling aan hand van burgerinitiatief:

Er moet minstens 1,5 km ruimte worden aangehouden tussen intensieve veehouderijen, er mogen geen gemengde intensieve veehouderijen meer komen.

Originele tekst burgerinitiatief:

4. Het advies van het RIVM en de GGD'en Noord-Brabant en Zeeland op te volgen en bij provinciale verordening op grond van de Wro te bepalen dat er minimaal een afstand van 1,5 km wordt aangehouden tussen intensieve veehouderijen en dat gemengde intensieve veehouderijen niet worden toegestaan. Ook hier dient de overheid het voorzorgbeginsel te hanteren.

Op deze stelling zijn 146 reacties binnen gekomen, waarvan 12 inzendingen het niet (volledig) eens waren met de uitspraak.

Argumenten van de oneens-stemmers

Argumenten bij tegenstanders van de stelling waren veelal dat niet bewezen is dat onderlinge afstand effect heeft op gezondheidsrisico's: “Dit is zeker niet nodig. De reden zou dan overdracht van ziektes zijn. Gevaar bij dier –dier contact en via transport is veel groter maar met de huidige regelgeving in pluim- en varkenshouderij goed beheersbaar. Ziektes die gevaar voor volksgezondheid zijn dienen te worden bestreden mbv moderne gezondheidskennis als voorkomen insleep, entingen, selectie, enz. Uit elkaar plaatsen van bedrijven is schijnzekerheid.” (706)

Argumenten van de eens-stemmers

Reacties die de stelling onderschrijven gaan vooral in op de gezondheidsrisico's (25 meningen) als belangrijkste argument om de stelling te steunen. Ook dierenwelzijn (16 meningen) en de gevolgen voor het landschap (13 meningen) scoorden hoog, waarbij vaker een volledige afwijzing van de intensieve veehouderij werd benoemd (16 meningen): “Immers er is geen belang dat uitstijgt boven de gezondheid en levens van mensen.” (329) Daarbij werden ook vaak alternatieven aangereikt: “Geef juist diegenen die anders willen werken meer geld, kom hen tegemoet.” (409)

Argumenten die genoemd worden op gebied van gezondheidsrisico's:

“Het voorzorgbeginsel is het enige wat telt. Het risico op ziekten, die we nu nog niet eens kennen, is te groot.(...) Hier in Brabant wonen overal mensen, hoe kun je daar nog al die stallen tussenin proppen?” (425)

“Anderhalve kilometer lijkt mij zelfs nog aan de krappe kant. Gezien de wind de ziekteverwekkers over grote afstand kunnen verplaatsen. Zie bijvoorbeeld bij de Q-koorts. Mensen op een km afstand van het besmette bedrijf zijn ziek geworden. Als binnen deze straal nog een veeteeltbedrijf zou zijn gevestigd, dan was daar ook een besmettingshaard ontstaan.” (13)

“Ik zou verder graag concrete (verantwoorde) afstanden willen weten van stal naar een burgerwoning.” (227)

“Tijdens de MKZ-crisis werden zogenaamde quarantaine gebieden rond besmette bioindustriële complexen neergelegd. In mijn herinnering waren dat cirkelvormige gebieden met een straal van wel 3 of 4 km rond een besmet bedrijf. Zouden we dan de afstand tussen megastallen en varkensflats en ook

burgerwoningen ook niet moeten verhogen naar 3 of 4 km. Het gaat toch in beide gevallen om besmettingsrisico's en volksgezondheid?" (758)

"Het gaat hier niet om vrij te kiezen getallen of om democratisch vast te stellen grenzen. Die ziektekiemen trekken zich niks aan van democratie of onze meningen en voorkeuren. Misschien is zelfs die 2 km nog te weinig." (763)

"Het grote gevaar is het ontstaan van nieuwe virussen. Ook het zgn. Mexicaanse virus is in een varkensstal ontstaan." (1001)

"Kan een goed idee zijn, maar de afstand liever iets ruimer i.v.m. overdracht door insecten." (1208)

Op gebied van dierenwelzijn en omgang met dieren werden enkele specifieke visies gegeven:

"Moderne intensieve veehouderij hoort thuis op een industrieterrein dicht bij aan- en afvoer van voer, mest en natuurlijk de dieren zelf. Breng ze onder in flats en zorg voor strenge regelgeving m.b.t. een 'dierwaardig' leven." (344)

"Het transport van dieren te beperken. Slachtdieren binnen een straal van 50 km slachten. Fokdieren maximaal transport toestaan van 100 km." (501)

Over het landschap waren de meningen praktisch ingestoken:

"Waarom bestaan er geen maatschappen van boeren, die gemengde bedrijven op beperkte schaal opzetten? Zou 't recreatieve gehalte van ons Brabants landschap alleen maar goed doen!" (691)

"Ga over naar kleinschaligheid buiten de bebouwde kommen. Dan heeft het opfokken van vleesdieren ook nog een andere functie: de functie van het behouden van het platteland van onze provincie waar alles in verhouding goed past. Dan heeft dit een toegevoegde waarde aan het landschap." (616)

Tot slot een algemeen advies:

"Gewoon simpel houden. Alle varkens naar een polder met weinig of geen mensen. Geen last van stank, ammoniak, fijnstof. Het voer kan mooi over het water worden aangevoerd en het varken kan via deze weg ook worden geëxporteerd. Biogasinstallatie erlangs voor de energie of een windmolen. Klaar is Kees." (791)

Stelling aan hand van burgerinitiatief:

Bouwblokken mogen een maximale grootte hebben van 1,5 ha.

Originele tekst burgerinitiatief:

5. Vanwege de waarschijnlijkheid van schadelijke gezondheidseffecten bij schaalvergroting en hoge veedichtheid, bij provinciale verordening op grond van de Wro de maximale omvang van bouwblokken in landbouwontwikkelingsgebieden en verwevingsgebieden vast te stellen op 1,5 ha. Dit bouwoppervlak (3 voetbalvelden) past in het Brabantse landschap en biedt voldoende ruimte voor gezinsbedrijven.

Op deze stelling zijn 213 reacties binnen gekomen. Daarvan spreken zich 20 deelnemers negatief uit en breken een lans voor de mogelijkheid de grootte van het bouwblok vrij te laten. Een klein aantal deelnemers geeft geen mening voor of tegen de stelling met daarbij argumenten die vaak bij de voorstanders van de stellingen worden gebruikt.

Argumenten van de oneens-stemmers

Het belangrijkste argument voor het vrijlaten van grootte van het bouwblok is om de bedrijfsvoering niet te frustreren."Bouwblokgrootte heeft geen enkele relatie met gezondheidseffecten. Integendeel. Een voldoende groot bouwblok biedt juist mogelijkheden om dieren zo gezond mogelijk en welzijnsvriendelijk te huisvesten." (915)

En: "Ieder bedrijf dat ontwikkelt neemt maatregelen tegen stof, stank en ammoniak." (1079)

Argumenten van de eens-stemmers

Voorstanders van de stelling focussen met name op de gezondheidsrisico's (27 meningen), vinden dat het niet om de bebouwingsgrootte gaat maar om het aantal dieren dat wordt gehuisvest (26 meningen), en zijn van mening dat 1,5 ha bebouwingsmaximum nog veel te groot is (20 meningen). Daarnaast wordt in ruime mate het dierenwelzijn genoemd (13 meningen) en het Brabantse landschap (14 meningen). Bovendien is een klein aantal expliciet van mening dat intensieve veehouderij op een fabrieksterrein gehuisvest dient te worden (5 meningen) of dat het systeem van intensieve veehouderij geheel afgeschaft dient te worden (8 meningen).

Argumenten die genoemd worden op gebied van de gezondheidsrisico's zijn bijvoorbeeld:

“Het lijkt me vanzelfsprekend dat eerst het onderzoek naar de Q-koorts financieel gesteund en uitgebreid wordt zodat we hier resultaten kunnen boeken, alvorend geld te investeren in megastallen.” (102)

”Het aantal vierkante meters is geen meetbare optie voor de volksgezondheid. De post moet toch bezorgd worden en mag de postbode wel ziek worden?” (304)

“Het voorzorgprincipe vereist dat, inafwachting van definitieve resultaten van steeds meer “nadere onderzoeksprojecten”, dat de Provincies en gemeenten niet tornen aan de professionele adviezen van instituten zoals het RIVM/ WUR en GGD. Of financieren we deze uiterst kostbare instellingen om van kostbare artsen en nog kostbaardere ziekenhuizen te blijven vragen om te proberen verdere verspreiding van o.a. gevaarlijke resistente bacteriestammen te beperken?” (960)

“In ieder geval niet groter, tevens gekoppeld aan een maximum aantal dieren en zo ver van andere bouwblokken vandaan als voor de gezondheid noodzakelijk wordt geacht.” (1190)

Argumenten dat het niet zozeer om de grootte van het bouwblok dient te gaan, als wel om de omvang van het aantal dieren worden bijvoorbeeld als volgt omschreven:

“Meer bepalend is het aantal dieren en de ruimte die elk dier krijgt. Het gaat mij om een verantwoorde bedrijfsvoering van familiebedrijven op lokaties op redelijke afstand van de dorpen.” (81)

“De grootte van een bouwblok zegt niets over de mate van vervuiling van een bedrijf.” (282)

“Ook het maximaal aantal dieren moet aan banden worden gelegd. Voor je het weet staan de hokken 3 hoog op 1 ha.” (393)

“Misschien zou je beter van een dier-dichtheid kunnen uitgaan, dus bijvoorbeeld maar 10 of 20 varkens per ha of iets dergelijks.” (513)

“Grootte van bouwblok zegt immers niets over gezondheidseffecten, dierenwelzijn en duurzaamheid.” (757)

“Jammer dat een minimale uitloop voor dieren ontbreekt bij een maximering tot 1,5 ha.” (827)

“Het gaat niet om de grootte van het bouwblok, maar om landschappelijke inpassing, dierenwelzijn, professionaliteit van de bedrijfsvoering, duurzaamheid, milieu, hygiëne, diergezondheidsbeleid, emissiebeperking en minimale noodzaak om dieren van elders aan te voeren.” (1152)

Overige opmerkingen

Andere argumenten die in verschillende bewoordingen genoemd werden zijn

“Belangrijker is dat stallen goed in de omgeving ingepast worden door het kiezen van de juiste bouwmaterialen en beplanting.” (111)

“Laten we proberen om onze boeren familiebedrijven die door de grootindustriëlen naar de knoppen worden geholpen te proberen te beschermen en vooral proberen te behouden!” (183)

De bouwblockgrootte vinden wij helemaal niet relevant. Het belangrijkste is dat de stallen passen in de directe omgeving en voldoen aan de milieueisen.” (431)

“De kern van deze stelling is volgens mij gezinsbedrijf.” (473)

“Los van het aantal vierkante meters moeten we vooral grenzen stellen aan de risico's voor de volksgezondheid. Als dat in grotere, maar bijvoorbeeld betere en minder bedrijven kan en als het dierenwelzijn serieus wordt genomen, is het vaststellen van een maximum niet nodig” (523)

“Limitering is een goede zaak omdat de kans dan het grootst is dat de gezinsbedrijven nog een kans krijgen en de overlast binnen de perken blijft. Tevens blijft het landschap aldus ook nog intact omdat deze gezinsboeren er zelf wonen.” (619)

“Provincie zet ook in op recreatie. LOG’s en recreatie kan niet samen.” (664)

“Het is juist het kleinschalige landschap met de kleinschalige bebouwing die Brabant zo aantrekkelijk heeft gemaakt t.o.v. ‘de polders’.” (939)

Denk vooruit, denk niet in euro’s, maar in kwaliteit en duurzame kleinschaligheid!” (1275)

Stelling aan hand van burgerinitiatief:

De provincie moet ijveren voor het terugdringen van het antibiotica-gebruik.

Originele tekst burgerinitiatief:

7. Aan te dringen bij de wetgever op het terugdringen van het antibioticagebruik in de intensieve veehouderij. Het preventief toedienen van antibiotica dient te worden verboden, gelet op de gevaren die daaraan kleven voor de volksgezondheid en voedselveiligheid.

Op deze stelling zijn 165 reacties binnen gekomen. Verreweg de meeste bijdragen ondersteunen de stelling, vaak zonder nadere toelichting. Regelmatig wordt aangegeven dat wanneer dieren diervriendelijker gehouden worden de behoefte aan antibioticatoediening vanzelf minder zal worden. Concreet wordt nogal eens gewezen op de noodzaak aan een uitgekiende klimaatbeheersing in de stal, zodat dieren minder snel ziek worden. Sommigen vullen aan dat dit pleit voor modernere stallen en dat verplaatsing van het bedrijf met afbraak van oude stallen wenselijk is. Anderen wijzen op de risico’s van veel dieren op elkaar, dat preventief gebruik van antibiotica in de hand werkt.

Argumenten van de oneens-stemmers

Een adviseur varkenshouderij laat een afwijkend geluid horen: “Ondernemers hebben ook in de gaten dat beter preventief, dus voordat er problemen zijn, al wat gedaan kan worden dan om te wachten tot een dier ziek is en vervolgens antibioticum inzetten. Altijd te laat. Ik zie steeds meer boeren richting preventie gaan.” (601)

Ook wordt betoogd dat de vleesproductie in veel andere landen dieronvriendelijker is dan hier. “Antibioticagebruik is een kostenpost, en is als zodanig een item wat constant de aandacht heeft om die te verminderen. Door de bouw van nieuwe stallen waar het klimaat beter geregeld is, volgens protocollen gewerkt wordt, zie je dat het antibiotica gebruik afneemt. Varkens zijn sinds ze binnen gehuisvest worden, veel gezonder geworden, longwormen kwamen in 1955 bij 70% van de varkens voor, nu is het een zeldzaamheid. Ook gevallen van trichinella en toxoplasma zijn gedaald van 42% (1977) tot bijna nihil. Nederland heeft het laagste Mrsa besmettingsnivo van Europa bij de varkens! Nederland loopt wat betreft voedselveiligheid betreft ver voorop!” (580)

Argumenten van de eens-stemmers

Vaak wordt aangehaald dat de consument meer voor zijn vlees moet gaan betalen, zodat dieren in betere omstandigheden en dus met minder antibioticagebruik gehouden kunnen worden. Nogal eens wordt het voorbeeld van de biologische landbouw aangehaald.

Twee steeds terugkerende argumenten worden genoemd om veel antibioticagebruik tegen te gaan: uit oogpunt van dierenwelzijn is het niet goed, je moet ervoor zorgen dat dieren ze nauwelijks of niet nodig hebben. En het argument van de volksgezondheid, met name het risico van resistentie-ontwikkeling. Een van die reacties: “Het hoge antibioticagebruik in de intensieve veehouderij leidt tot bacteriën die voor antibiotica resistent zijn. MRSA is daar een voorbeeld van. Dragerschap met veterinaire MRSA is niet direct gevaarlijk, maar een infectie daarmee is dat wel. Een dergelijke infectie is namelijk veel moeilijker met antibiotica te behandelen. Een patient met MRSA die in een ziekenhuis opgenomen moet worden kost de ziekenhuizen € 3000 tot € 20000 extra afhankelijk van de ernst van de aandoening. Hoog tijd dus om het ruime antibiotica gebruik in de veehouderij terug te dringen.” (628)

Er wordt op gewezen dat het verstrekkingensysteem in Nederland een fors gebruik van antibiotica in de hand werkt: dierenartsen die ook apotheekhoudend zijn. Er wordt in het verlengde hiervan nogal eens voor gepleit om het Deense systeem te volgen. Daar staat tegenover dat geluiden geventileerd worden dat in andere landen juist nog veel meer met antibiotica wordt gewerkt dan hier.

Anderen pleiten er juist voor dat de provincie stimulerend gaat optreden, bijvoorbeeld via financiële ondersteuning of het opzetten van projecten. Een dierenarts: “Individuele veehouders lukt het inmiddels het gebruik van antibiotica fors terug te dringen, maar helaas krijgt dit maar weinig aandacht in de media. Zij investeren in de bedrijven, management, hygiëne en diergezondheid en bereiken daardoor niet alleen een verminderd gebruik van antibiotica, maar ook een veiliger stukje vlees. Het is dus goed mogelijk om in de huidige veehouderij stappen te zetten. De voorlopers dienen daarom meer ondersteund te worden. Provincie, ondersteun de voorlopers! En zadel de veehouderij niet nog meer op met allerlei regeltjes!!!” (574)

En een meer principieel standpunt met een mogelijke provinciale rol: “De enige manier om antibioticagebruik te normaliseren is de leefomstandigheden van de dieren weer terug te brengen naar natuurlijke situaties. Maar ook de dieren zelf moeten weer teruggefokt worden zodat ze ook gezond KUNNEN zijn....ze zijn nu nl op schandelijke manier doorgefokt op puur productie-eigenschappen. Logisch dat ze steeds ziek zijn. Ik zie hierin een uitgelezen kans voor de provincie Brabant om serieus werk te maken van een onderscheidende benadering en dito product, dat erg goed te vermarkten zal zijn. Beter dan de plofdieren die we met bakken medicijnen en antibiotica tot de slachtlijn op de been proberen te houden.” (1176)

Overige opmerkingen

Verskillende reacties wijzen op wat de sector zelf al doet om het antibioticagebruik te verminderen, al was het maar uit kostenoverwegingen. Bijvoorbeeld: “De praktijk wijst uit dat varkensbedrijven die er voor willen gaan om het antibioticaverbruik te verminderen, het ook kunnen. Vooral hygiëne rondom de geboorte en de behandelingen van de biggen en het strikte all in - all out protocol werkt. Ook het gebruik van zuren met etherische oliën kan het antibioticagebruik vervangen. Rust, reinheid en regelmaat in combinatie met een kritische kijk naar de basiselementen lucht, water, voer, huisvesting zijn de sleutel tot succes. De varkenshouder die stuurt op gezonde dieren produceren zonder gebruik te maken van te veel antibiotica, kan de toekomst aan.” (588)

Als het gaat om de rol van de provincie zijn verschillende geluiden te horen. Sommigen vinden dat de provincie hier geen taak heeft (“heeft ze ook geen verstand van”), dit ligt op landelijk of Europees of nog hoger schaalniveau. “Resistentie stopt niet bij een grens!” (571) Een andere reactie: “Kortom, het wordt zaak om dit soort risico's (het muteren van virussen die een pandemie kunnen veroorzaken, red.) niet te lopen. En daar zal de provinciale, en beter nog de landelijke overheid het voortouw moeten nemen. Wachten op initiatieven van bioindustriëlen is als het wachten op een kameel in het Noordpoolijs.” (572)

Stelling aan hand van burgerinitiatief:

De provincie moet huisvestingseisen stellen ten gunste van (het welzijn van) dieren.

Originele tekst burgerinitiatief:

8. De wetgever te vragen zodanige eisen te stellen aan de huisvesting van dieren in de intensieve veehouderij dat hun bewegingsruimte wordt vergroot en natuurlijk gedrag mogelijk wordt. Hierdoor verbetert hun conditie en wordt preventief antibioticagebruik overbodig.

Op deze stelling zijn 223 reacties geformuleerd. Veelal wordt de stelling onderschreven zonder nadere toelichting. Vaak is echter onduidelijk of men de stelling onderschrijft en gaan de bijdragen in op bijvoorbeeld wat goede huisvesting inhoudt.

Wanneer die wel wordt toegelicht wordt vaak verwezen naar het goede voorbeeld van de biologische landbouw, waar de dieren meer naar hun natuur kunnen leven. Volgens een van die reacties: “Bij intensieve veehouderij wordt niet of nauwelijks rekening gehouden met de behoefte van de dieren aan beweging(sruimte), spelen en ander sociaal gedrag. Eigenlijk moet de hele intensieve veehouderij vervangen worden door biologische, extensieve houderij.” (559)

Argumenten van de oneens-stemmers

Reacties die tegen de stelling zijn, bevatten vaak geluiden dat de provincie niet met aanvullende regels moet komen omdat hier een taak ligt van de landelijke en vooral Europese overheid. Nederland loopt juist voorop als het om welzijnseisen gaat, en straks (vanaf 2013) moet worden voldaan aan strakkere Europese normen. “De provincie mag geen extra huisvestingseisen stellen voor het welzijn van de dieren. Deze eisen worden Europees bepaald. Strengere eisen benadelen de concurrentiepositie van de varkenshouders. Alleen door extra provinciale subsidies waarbij alle extra kosten door de Provincie betaald worden, kunnen extra eisen gesteld worden.” (476)

“Misschien mag ik alle lezers het onderzoek van ASG Wageningen aanbevelen betreffende vergelijkbare regelgeving voor de varkenshouderijen in Europa en waarin de conclusie wordt getrokken dat Nederland een van de beste uit de klas is met de zwaarste eisen uit Europa. Nog meer eisen is economische zelfmoord deze sector kan dat niet dragen (binnenkort bevestigd door Lei onderzoek). Ondanks de vele onderzoeken blijkt telkens uit de markt dat de consument in zijn algemeenheid gaat voor het goedkoopste vlees en als dat in Nederland niet meer geproduceerd mag worden komt het uit de overige lidstaten van de Eu, dus per definitie lagere welzijns- en milieu eisen.” (351)

“Er zijn al Europese welzijnseisen. Per land worden die anders ingevuld helaas. Nederlandse varkens hebben het beste leven want daar zijn de meeste eisen. In België mag men bijvoorbeeld nog nieuwe stallen bouwen met volledig rooster, een concurrentievervalsing tot en met. Daar hoeft Brabant niet nog wat aan toe te voegen. Overigens kom ik als specialist varkenshouderij 30 jaar bij de Brabantse varkensbedrijven en, op een enkele uitzondering na, zijn de ondernemers altijd flink in de weer om de resultaten te verbeteren. Onder andere door er voor te zorgen dat de dieren een prima omgeving hebben. Dan groeien ze het beste en het goedkoopste en dat is voor de boer dus ook het beste. Niks extra regels dus.” (505)

Argumenten van de eens-stemmers

Reacties die de stelling ondersteunen gaan vaak in op het dierenwelzijn. Regelmatig wordt in reacties gepleit voor het kunnen wroeten en in modderpoelen liggen van varkens, een grote uitloop voor kippen etc., (een paar keer wordt naar de tijd van Ot en Sien verwezen). De consument moet maar meer voor zijn stukje vlees gaan betalen. Daarbij spelen ook principiële overwegingen, zoals: “ieder levend wezen heeft recht op een leven van kwaliteit: ruimte, buitenlucht, respect, zorgzaamheid, aandacht, goede verzorging, e.d. De mens zal hiervoor moeten zorgen als het dier dit niet zelf kan, vooral als de mens gebruik wil maken van het dier.” (533)

Sommigen gaan verder en pleiten ervoor geen vlees meer te eten, goed voor de dieren én voor de menselijke gezondheid. Ook wordt de rol die de provincie (volgens de stelling) zou kunnen hebben, beargumenteerd: “De provincie heeft wel degelijk een taak inzake het welzijn van dieren. Zeker in een provincie waar zoveel dieren op elkaar gepakt zijn als in Brabant. Het zou de provincie sieren een voortrekkersrol te vervullen met betrekking tot strengere regels voor de huisvesting van dieren.” (547)

Overige opmerkingen

Soms werden praktische suggesties gegeven, bijvoorbeeld: “Het dierenwelzijn kan in varkensstallen namelijk nog aanmerkelijk worden verbeterd door bijv. minder te ventileren en een varken natuurlijker te beluchten met een speciaal luchtinbrengstelsel, dat nu wordt ontwikkeld na veel praktijkonderzoek door veeartsen. Nu staan varkens te vaak in de tocht en krijgen daardoor o.a. longziekten en oornecrose klachten die weer met medicijnen moeten worden bestreden. Laat de overheid voor deze systemen subsidie verstrekken en zo spoedig mogelijk laten voeren.” (506)

“Er moeten absoluut strengere welzijnseisen gesteld gaan worden door de Provincie. Er moeten snelle vluchtroutes en opvangmogelijkheden komen in geval van brand of andere calamiteiten. Niet zoals nu de regels zijn: alsof het gaat om opslagruimte van levenloos materiaal. Verleden jaar zijn honderden duizenden dieren levend verbrand omdat er laswerkzaamheden in de stallen werd gepleegd. Kippen, varkens en kalveren. Er moeten ook hele strenge eisen voor stroomuitval komen. Dieren kunnen stikken in die gesloten systemen. Provincie neem aub je verantwoordelijkheid voor de huisvesting van levende dieren.” (359)